

LENKA UDOVIČKI, REŽISERKA

Vsaka kriza prinese težave predvsem ženskam

Srbsko režiserko, ki je med drugim režirala *Medejo* z Annette Bening v glavni vlogi in ki vsako poletje ustvarja presežke v teatru *Ulysses* na Brionih, ter mamu treh uspešnih hčerk na območju naše nekdanje države poznamo predvsem kot ženo slovitiga igralca Radeta Šerbedžije. Par sta že več kot 30 let in ob okrogli obletnici poroke ji je na facebooku čestital z besedami: »Menjala sva mesta in države. Imava tri otroke. Na najlepšem otoku v Jadranskem morju sva naredila gledališče. Imava čudovito družino. Tudi pravih prijateljev imava dovolj. In še vedno se drživa za roke.«

Agata Rakovec Kurent

Z Lenko Udovički sva se dobili v nedeljo zvečer, potem ko si je v Mestnem gledališču ljubljanskem ogledala odlično predstavo *Moj mož* Dramskega gledališča Skopje. Naslednji večer so na istem odru uprizorili predstavo *Nosorogi* v njeni režiji.

Brala sem, da pred lansko izvedbo festivala *Ulysses* dolgo niste vedeli, katero dramsko delo bi postavili na oder na Brionih, ker živimo v tako čudnih časih. Kako ste se naposled odločili za Ionesca?

Nosorogov prej nisem dobro poznala, o tem tekstu sem imela neki približen občutek, toda v resnici se nikoli nisem poglobila vanj, čeprav imam rada Ionesca.

Lani sem se res mučila z vprašanjem, kaj postaviti na oder v letu, ko smo bili spet zaprti med štiri stene. Kako naj se odzovem na celotno situacijo, pri tem pa ne mučim občinstva z nečim morbidnim. Hkrati se mi zdi, da si do aktualne pandemije še nismo ustvarili zadostne distance, da še ni minilo dovolj časa, da bi bilo o tem obdobju napisanega kaj resnično globokega. Še vedno smo sredi lonca, v katerem se kuha. Tako sem bila resnično v mukah.

Potem sem se neko jutro zbudila iz sanj in si rekla: moram najti Ionescove *Nosoroge*. Kaj bi bilo lahko bolj primereno za absurd in vsa protislovja časa, v katerem živimo? Na spletu sem našla angleško različico teksta, kar letela sem skozi besedilo in takoj sem vedela, da je to to.

Ionesco je dramo *Nosorogi* napisal na začetku 50. let prejšnjega stoletja, nanaša pa se na njegovo izkušnjo fašizma v 30. letih. Danes govorimo predvsem o virusu sars-cov-2, toda ravno tako grozeči so virusi ksenofobije, nestrpnosti in avtokracije, ki se širijo po stari celini.

Ravno zato me je ta tekst pritegnil. Ionesco je zanimiv, inteligenten in zelo duhovit pisec, duhovitost pa je zame najvišja stopnja inteligence. Toda obravnava zelo resne tematike, od množične psihoze, ksenofobije, psihološkega

učinka pandemije do totalitarizma, vse to pa počne na izrazito inteligenten in duhovit način. Zdelo se mi je zelo zanimivo, kako so se ljudje odzvali na predstavo in kako Ionescove replike odzvanjajo danes. Morda odzvanjajo na drugačen način, kot so v 50. letih, ko se je mnogo stvari nanašalo predvsem na fašizem, toda tudi danes smo se znašli v vsesplošnem občutju strahu, negotovosti in občutka, da ne bo dobro. Ne vemo še zares, kaj vse je tisto, kar ne bo dobro, ampak korakamo k temu. Zato so mnoge replike res močno odzvanjale, kot da so pisane za čas, v katerem živimo.

Z možem Radetom pandemijo preživljata v družinski hiši v Barbarigi. Sta se tja umaknila pred virusom ali sta se ob morju naselila že prej?

Zgodila se je kombinacija naključij. Kakšno leto pred pandemijo sva dala odpoved na reški univerzi in velik del leta preživela v ZDA, kjer je Rade snemal. Potem sva se vrnila in delala sem predstavo v Beograjskem dramskem gledališču, ko se je zgodil virus, ta prelomna točka v vseh naših življenjih. Odšla sva v našo hišo v Istri, tam sva v zadnjih dveh letih preživela večino časa in spoznala sva, da je naša hiša na čudovitem kraju, obdana z naravo. Spet sva se zaljubila v ta konec sveta, zato nameravava tu v prihodnosti preživeti več časa.

Ne vem, kako je bilo na Hrvaškem, ampak v Sloveniji smo v času, ko so morale vse kulturne ustanove zapreti svoja vrata, opazovali nakupovalna središča, v katerih je vladala običajna gneča.

Bilo je veliko protislovij. Strah in nekaj neznanega vedno odpirata prostor za manipulacije. Živimo tudi v takih časih, ko politiki, namesto da bi delali v dobro širše skupnosti, raje gledajo na svoje male, ozke, grozljive interese. Tudi ob pandemiji je bilo vsega, ampak sama sem rada pozitivna in poskušam najti dobre plati v vsaki stvari. Mislim, da se je zdaj pokazalo, kako pomemben in nujen del človeškega bivanja so medosebni odnosi, komunikacija in umetnost in kako pomembno je bilo v teh trenutkih slišati lepo pesem, prebrati

»Sposobnost ustvarjanja in doživljanja umetnosti je tisto, kar ljudi dela ljudi. Ali so to razumeli tudi politiki, pa nisem prepričana,« pravi Lenka Udovički. FOTO JURE ERŽEN

dobro knjigo, poslušati dobro glasbo. Morda zdaj končno razumemo, kako pomembna je umetnost za duševno zdravje in za to, da ostanemo, kar smo. Sposobnost ustvarjanja in doživljanja umetnosti je tisto, kar ljudi dela ljudi. Ali so to razumeli tudi politiki, pa nisem prepričana. Od prijateljev v Sloveniji vem, da so tu razmere zelo težke, da morajo umetniki celo vračati pomoč, ki so jo dobili, namesto da bi jih spodbujali, kar se mi zdi grozljiva prevara in strašno. S takšnim pristopom se prihodnost človeštva pomika k nečemu zelo mračnemu. Le človečnost, umetnost in ljubezen lahko spremenijo smer, kamor smo namenjeni.

Slava in podobne stvari me niso nikoli fascinirale in v Radeta sem se zaljubila ravno zato, ker je bil vse nasprotno od tistega, na kar bi človek pomislil ob nekom, ki je tako znan in uspešen.

V Ljubljani si bomo vašo predstavo ogledali na festivalu Ruta grupa Triglav, v okviru katerega v MGL prihajajo gledališča iz celotne nekdanje skupne domovine, od Zagreba do Podgorice, kar se mi zdi krasno.

Tudi jaz sem vedno za takšna sodelovanja in gostovanja. Posebnost gledališča *Ulysses* je, da je festival, ki poteka poleti. Od začetka smo k sodelovanju vabili umetnike z vseh vetrov, iz regije in sveta. Izmenjava energij in izkušenj, srečanja in sodelovanja tistih, ki se sicer ne srečujejo pogosto, vse to vedno dvigne letvico in prinese energijo, vzemirjenje in ustvarja odlične razmere za ustvarjanje. Priložnost, da si v tednu dni ogledamo vse te predstave, se mi zdi izjemna, tako za gostujoče gledališče kot za občinstvo, ki tako vidi tudi druge perspektive in načine razmišljanja. To je zelo zdravo. (smeh)

Z družino ste živeli v Zagrebu, Beogradu, Ljubljani, Londonu in v Los Angelesu. Kje je za vas dom?

Na to zelo težko odgovorim. Dom je bil po navadi tam, kjer so otroci hodili v šolo, zdaj pa so otroci odrasli, vsak je šel na svojo stran in ne živijo več z nama, zato bi rekla, da je trenutno še najbolj najin dom prtljažnik avtomobila. Korona naju je sicer malo umirila, ampak že v torek po dveh letih in pol spet letiva v Los Angeles. Zelo se veselim.

Brala sem, da vam je bil Los Angeles od vseh mest, kjer ste živeli, še najmanj pri srcu.

L. A. je zelo težko in surovo mesto, jaz pa vsaj do zdaj nisem bila človek filma in šovbiznisa, moja velika ljubezen je gledališče. V L. A.-ju je precej nesmiselno biti zaljubljen v gledališče, ker je vse podrejeno filmu. Poleg tega mesto nima družabnega urbanega središča, prav tako ni občutka skupnosti, vsak se bori zase. V tem smislu sem trpela. Zdaj je morda malo bolje, odprlo se je še eno gledališče, v glavnem pa v osrednjem gledališkem središču igrajo najuspešnejše muzikale, vse drugo je off scena. Na koncu sem tam kot otoke kreativnosti odkrila univerze. Delala sem na UCLA in na CalArts ter za festival UCLA Live, ki je fantastičen in najboljše, kar se dogaja v Kaliforniji, v njihovi produkciji sem režirala predstavo *Medejo* z Annette Bening. Tako mi je tudi tam uspelo doseči nekaj resnično nenavadnega za to mesto.

Po drugi strani čutim ljubezen in nostalgijo za vsemi mesti, v katerih sem živela in jih zapustila. Ko sem bila v Londonu, se mi je zdel prevelik in z majhnimi otroki je bilo težko. V Los Angelesu ure in ure preživljam v avtomobilu in se bolj kot človek počutiš kot taksi služba: pripelji, odpelji, pripelji in tako v nedogled. Ko sem odšla, pa sem nanj gledala z nostalgijo. Tam sva seveda našla prijatelje, ki se jih zelo veselim. Potem je tu ocean, njegova prostranost, moč in energija. Hrepenim po njem, pa tudi po pohodniških poteh. Los Angeles je puščava, ki so jo oplemenitili, toda ko se povzpneš v hribe, je v tej suhi, surovi, topli pokrajini fantastična svetloba in odpirajo se neverjetni pejzaži. Ob šestih

